Poštnina plačana v gotovini. Sped. in abb. pos. 2. Gr.

SLOVENSKI PRIMOREC

UREDNIŠTVO in UPRAVA v Gorici v ulici Orzoni štev. 38 — Cena oglasom po dogovoru. Odprto vsak delavnik od 10. - 12. ure

KATOLIŠKI TEDNIK

IZIDE VSAK ČETRTEK
Poštni čekovni račun št. 11/5092

Leto II. Štev. 46 GORICA DNE 14. NOVEMBRA 1946. Cena L. 5.—

Gospod govori bogoljubni duši

Psički spoštujejo svojega gospodarja in ne lajajo nanj. A kaj delajo razumne stvari in krščanski svet? Dvigajo se s psovkami proti svojemu Bogu in Stvarniku. Zemlja se bo sramovala, ko ji poročem: Bil sem dete in ste me preganjali: bil sem vam učitelji in ste me preganjali: bil sem vam zdravnik in ste me prezirali: bil sem ranjen za vas in ste me opljuvali: bil sem vam v beli hostiji suženj, a me ni, ste obiskovali, temveč zaničevali. Mnogim **dušam bi se znalo zdeti,** da je to le pripovest, a spoznale bodo po svoji smrti, kaj pomenijo besede mojega evangelija, moje muke in moja smrt. Ko duša spozna, kdo sem jaz, ki sem odšel iz nebes na zemljo, da jo rešim, tedaj začne rasti njena ljubezen do mene. A koliko duš tava po stezah teme in tega noče spoznati. Uboge duše! Moli ti zanje!

NARODNE CERKVE

I.

Pogostokrat se v zgodovini v raznih deželah pojavljajo pokreti za ustanovitev »narodnih cerkva«. Zato ni nič čudnega, če se v današnjih razburkanih časih spet ponekod oglašajo **take težnje**. Ni pa znan noben slučaj, da bi apostoli takih narodnih cerkva širili svoj pokret iz gorečnosti za lažje zveličanje duš, marveč povsod srečujemo kot glavno to željo: — odtrganje od Rima, da se laže dosežejo ti ali oni človeški smotri.

Kratek pogled v zgodovino

Bizantinski cesarji so imeli stalno težnjo, otresti se duhovne nadvlade Rima. Zato so podpirali tudi nasprotujoča si krivoverja (celo kadar so carigrajski patriarhi vztrajali v pravoverju), dokler ni končno prišlo do popolnega razkola. Šele z razkolom preneha ta pojav; krivovercev ni bilo treba podpirati, ker glavna svrha je bila dosežena: Cerkev je bila vprežena v državni voz, postala je služkinja države; pri nekaterih pravoslavnih narodih v toliki meri, da je vsa cerkvena uprava postala odvisna od ministrstva za bogočastje.

Tudi na zahodu so se pojavljale včasi podobne struje, saj se je uveljavljalo celo načelo: »Cujus regio, eius religio«, kar je nedvomno veliko duhovno nasilje. Glavna težnja državnih oblasnikov je bila, da bi svojim podložnikom gospodovali v vseh rečeh, totalitarno, torej tudi v duhovnem območju.

Včasi zopet so se pojavljale narodne cerkve kot narodni odpor proti nepravični nadvladi drugega naroda v cerkveni hierarhiji. Tako je prišlo radi upora proti Špancem do narodne cerkve na Filipinah. — Nekatoliška tesnogrudnost nekaterih italijanskih duhovnikov je tudi v naših krajih pripravljala nevaren teren za tak pokret. — Iz premočne narodne zavesti, a preslabotne vere, je nastala tudi češka narodna cerkev.

Narodna cerkev je bila tudi starokatoliška cerkev v bivši Jugoslaviji, ki je bila prav za prav zgolj smetišče za odpadke katoliške Cerkve. Vanjo so se namreč zatekali le slabi duhovniki, ki so iz častihlepja hoteli napredovati, ali pa nemoteno živeti v priležništvu; njene člane so pa tvorili ničvredni katoličani, ki so se hoteli ponovno poročiti; taki, ki so iz sebičnih razlogov hoteli bolj poudariti svojo narodnost; in končno verniki, ki so prišli v spor s svojim dušnim pastirjem, a svoje trmoglave kljubovalnosti niso znali na pametnejši način zadovoljiti. Za narodno cerkev delajo zadnje čase na Poljskem in v Jugoslaviji ljudje, ki nimajo nobene vere ter bi najrajši vero kar odpravili; a ker tega nočejo še javno pokazati, poskušajo z narodnimi cerkvami kot predhodnim stanjem na poti k popolnemu brezboštvu.

Kakšno stališče moramo mi zavzeti do narodne cerkve?

1. *Narodna cerkev je nesmisel.* — Če bi vsak narod imel svojo posebno cerkev, ki bi učila svojo vero, bi to bila očitno velika nespamet. Narodna vera je namreč prav tako nesmiselna, kot bi bila nesmiselna narodna matematika. Ako je nekaj res, mora biti res za vse ljudi. Ker vera uči resnice — o tem, kaj moramo verovati in delati, da dosežemo svoj glavni življenjski smoter —, ni mogoče, da bi njen nauk za en narod bil resničen in dober, za drugi pa ne. Resnica je zmerom ista in samo ena — ker mora veljati za vse ljudi, za vse narode. (Enake blodnje trdijo tisti, ki menijo, da je vera dobra za otroke in preproste ljudi, a ne za odrasle izobražence.)

2. *Narodna cerkev ne more biti Kristusova Cerkev.* — Jezus Kristus je vselej govoril le o eni Cerkvi, zidani na skalo — sv. Petra. Pobijal je judovske narodne predsodke in v svoji oporoki jasno zahteval: »Pojdite in učite »VSE« narode!« Znamenja prave Kristusove Cerkve so po določbi prvega vesoljnega cerkvenega zbora ta-le: ena, sveta, vesoljna (katoliška) in apostolska. Narodne cerkve pa vsaj prvi in tretji zahtevi *ne morejo* ustrezati, a ne ustrezajo niti ostalima dvema.

3. *Za katoličana ni zveličanja izven katoliške Cerkve.* — Cerkev je božja ustanova, toda sestavljajo jo ljudje; zato v Cerkvi razločujemo božji in človeški element. Tisto, kar je božjega, je vse resnično in sveto. Tisto pa, kar je človeškega, ne more biti popolno. Zato vidimo, da vsi člani Cerkve niso vredni člani; med pšenico se najde tudi ljuljka. Včasi tudi kaki duhovniki in škofje niso na dostojni višini. To pa nas ne sme motiti, ali celo odbijati od Cerkve; če kdo zapazi v Cerkvi kako bolečo stran, se bo trudil, da jo pomaga odstraniti, ne bo pa zato svojo pravo Cerkev zapustil. Dober otrok ne bo zapustil svojih staršev, čeprav zasledi pri njih to ali ono slabost. Sicer pa bo teh človeških slabosti vsakdo lahko našel pri drugih cerkvah še v dosti večji meri. Dejstvo je vsekakor, da mnogi drugoverci pristopajo h katoliški Cerkvi iz najbolj plemenitih nagibov in pogostoma z velikimi žrtvami, medtem ko katoličani odpadajo od Cerkve le iz nižjih nagibov. Še bolj značilno je, da mnogi nekatoličani na smrtni postelji radi pomiritve vesti pristopajo h katoliški veri, dočim ni znan primer, da bi katoličan na smrtni postelji želel menjati vero. V kaki drugi veri bi nam morda bilo možno bolj neovirano živeti, ampak silno težko bi bilo v njej umreti. A kakor koli že: za poučenega katoličana izven

(Nadaljevanje na 2. strani)

Simonu Gregorčiču,

ki ga komunisti lepijo po zidovih in skrivajo svoje načrte za njegove verze

Simon, zvezdo tvojo jasno
hočejo prebarvati,
a ne sveti jim tak krasno
kakor tvoja, — le brli.

Tvoja narod je vodila
z vero do srečnejših dni,
njih pa brate je morila;
zvezda njih Boga taji.

V svojo družbo so te vzeli.
Ti — tovariš si njihov?
Vstani iz groba in jim veli:
»Takih ne poznam sinov!

Rod moj bodi rod poštenja,
rod v ljubezni med seboj,
drugim pravo daj življenja,
pótlej o svobodi poj!«

To pesem nam pošilja znanec s Kobariškega z dostavkom: Krn, ki gleda resno z višin na Kobarid in Kobariški kot, se čudi, kaj je doživel na stara leta. Kaj to gomazi in hrumi v dolini pod njegovimi nogami? Kje je ljudstvo, ki je nekoč živelo na njegovih obronkih in ob njegovem vznožju? Kaj se je zgodilo s tem ljudstvom? Če Krn še tako prodorno upira vanj svoje tisočletne oči, ga ne more prepoznati. Ali je to ljudstvo potomec tistih, ki so branili lipo pred Čedajci? Ali je to ljudstvo potomec Trentarskega študenta, tolminskih puntarjev za staro pravdo? Ali je to ljudstvo tisto, kateremu je goriški slavček pel srebrnočiste pesmi? Ali je to ljudstvo, ki se med seboj sovraži, slovensko ljudstvo?

Krn grbančí tisočletne gube svojega obraza, kakor bi jih nabiral iz globoke, temne žalosti.

KOMUNIZEM MED SLOVENCI

II.

Do druge svetovne vojne je bil komunizem med Slovenci podtalna organizacija. Med drugo vojno pa so slovenski komunisti, podpirani od Zaveznikov, storili vse, da so se polastili oblasti. Ob koncu vojne smo Slovenci dobili svojo komunistično republiko. Komunizem na Slovenskem ni le ena izmed političnih strank, ampak postal je edina in vladajoča stranka. Po tem dejstvu sodeč bi svet lahko imel vse Slovence za komuniste. Toda neupravičeno! Nekateri Slovenci so res komunisti, a ni vsak Slovenec komunist. Nasprotno! Mnogi Slovenci le zaradi zgovodinske nujnosti prenašajo trdi jarem komunizma, ki je prevaral ne le njih, ampak tudi zaveznike same, da so mu pomagali do take oblasti.

Zgodovinska nujnost

Ves razvoj in potek sodobne zgodovine je tak, da je komunizem pri nas MORAL zavladati. Naš narod komunizma ni klical in ga ni maral. Vsilili so ga mu drugi, ne da bi ga bili prej vprašali, ali ga hoče ali ne. Narod pa se komunizmu ni mogel upirati več kot se je, zlasti ker je komunizem nastopil kot oborožena sila z vsemi mednarodno priznanimi pravicami. Komunizem je med nami taka nesreča, kot je v naravi vremenska nezgoda, ki je pri najboljši volji ni mogoče preprečiti. Komunizem je med nami v tem trenutku nekaka zgodovinska nujnost, ki je prišla nad nas neodvisno od naše volje in celo proti naši volji.

Do te zgodovinske nujnosti so dovedli razni momenti. Naštejemo štiri!

Na prvem mestu je bil *mednarodni položaj*, ker smo zlasti radi njega postali Slovenci žrtev komunizma. Zmagoviti Zavezniki so si zaradi nasprotujočih si koristi razdelili Evropo na vplivna področja. Slovenci smo prišli pod rusko-komunistično vplivno področje. Naša slovenska domovina leži na zemljepisnem prostoru, kjer se križajo koristi Vzhoda in Zapada. Zato je na naši zemlji nasprotje med Vzhodom in Zapadom še posebno poostreno in zlasti na vzhodni strani, ki je bojevitejša, se čuti hujši pritisk.

Na drugem mestu *omenjamo narodno vprašanje.* Ker se širi komunizem iz slovanske Rusije, je slovansko pobarvan in ima zlasti za slovanske narode posebno privlačno moč. Slovenci živimo na skrajnem slovanskem zapadu. Naši severni in zapadni sosedje so Germani in Romani. Iz svoje zgodovine pa vemo, da so nam bili ti sosedje vse drugo prej kot naklonjeni. Dosti zemlje so nam odvzeli, dosti naše krvi so vsrkali vase. Zato jim nismo prijazni. Več zaupanja imamo do svojih krvnih bratov Rusov. (Rusov, pravimo, ne komunistov.) Raje smo z bratom kot s tujcem. Srce nas vleče bolj na Vzhod, kot na Zapad. Pri tem malo mislimo na breznarodni komunizem, ki bi bil naš delež na Vzhodu, ker si je pač nadel narodno krinko.

Na tretjem mestu bodi omenjen *politični položaj našega naroda.* Fašizem je zlasti pri nas primorskih Slovencih v skrajno slabem spominu. Hotel nam je vzeti vse, kar je nam ljubo in drago, ranil nas je tam, kjer smo najbolj občutljivi. Zato naš narod o fašizmu noče nič slišati in se kajpada zmotno nadeja, da bo fašizem premagan le s komunizmom. (Preprosto ljudstvo pač malo misli na to, da je mogoče priti z dežja pod kap.)

Na četrtem mestu je *verski in moralni moment.* Med Slovenci se je, žal, močno razpaslo materialistično mišljenje in krščanska morala je zlasti za časa partizanske vojne med narodom padla na zelo nizko stopnjo. Propad verskega in moralnega življenja pa so najugodnejša tla, kjer se razvijajo komunistične blodnje.

To so štirje glavni momenti, ki so dovedli do zgodovinske nujnosti, da je med Slovenci zavladal komunizem. Morda so še drugi momenti, zlasti gospodarskega značaja, vendar ti štirje so odločilni za komunizem med Slovenci.

(Če gledamo na ves slovenski narod, katerega najboljši del najbrž nismo vprav Primorci, bi morali trditi, da komunizem ni zavladal *med* Slovenci, ampak NAD Slovenci, katerim je bil VSILJEN OD ZUNAJ neposredno in posredno. O tem kdaj pozneje.)

Naše naloge

Ko smo spoznali pota, po katerih so je komunizem vselil med naš narod, bomo spoznali tudi svoje naloge, ki jih imamo v tem trenutku.

Proti mednarodnim odločitvam smo brez moči in se jim ne moremo upirati brez škode za narod. Sprejeti jih moramo kot dejstvo, pred katero so nas postavili, in potrpežljivo čakati na spremembo mednarodnega položaja, ki je spet mi sami ne bomo mogli povzročiti.

Glede na nacionalni moment smo in ostanemo Slovani. Toda mi razlikujemo med slovanstvom in komunizmom. V slovanstvu je narodna in domovinska ideja, za katero delamo, se žrtvujemo, se borimo. V komunizmu pa gledamo samo idejo zgrešene vladne oblike, ki je pač prigodna in se bo spremenila, čim bo dovršila svoje poslanstvo, kakor je izginil fašizem in nacizem, čim sta opravila svojo nalogo.

Najmočnejše orožje zoper vse zablode sedanjega časa pa je krščanska vera in krščansko življenje. V tem je naša resnična moč, tudi če vse drugo odpove, tudi če se ne pokažejo hitro uspehi. Zato je prva naloga vsakega izmed nas v boju zoper moderne zablode, da ostane zvest krščanski veri in da po njej uredi svoje življenje.

To je poroštvo naše zemlje, pa četudi je mi sami ne bomo slavili.

LJUBA MATI BOŽJA SVETOGORSKA!

X.

Ali naj zatožim Tinco, da me je enkrat, to že spada v najnovejši vek, skoro zadušila z odejami? Bilo je konec novembra. Takrat je na Sv. gori že občuten — hlad. Tinca je tisto popoldne prišla s Krasa, — tete imajo povsod nečakinje — izstopila že v Solkanu in šele v poznejši kabini prišla domov. Menda mi je zato naložila toliko odej že v novi romarski hiši tam zad, kjer je časih stal samostanski hlev, ker me je z ne več bistrimi očmi zamenjala za nekoga drugega. Pa saj je bilo iz postrežljivosti, kajne, Tinca? Le Bogu darujte ves trud in Mariji, tudi tiste odeje!

Ljubi romar, ne vem, če si poznal Andrejca Hvalica, Kovačevega, iz Jelovca, tam gori daleč za Ročinjem, še od Doline naprej. Najbrže ne. Marija ga je pa dobro poznala, kako zvest klapec je bil Frančiškovim sinovom, če ni bil že podedovan od svetnih gospodov. Ste ga videli kedaj pri živini v hlevu, pri volih pri vozu? Pravični se tudi živine usmili, pravi sv. Pismo. Ali pa, ko je kosil doli pri Žegnanem studencu, ali na senožetih naprej tam okoli Vodic? Zvest služabnik je res zlata vreden.

V kuhinji v «farovžu» sta bili dve Dolenčevi iz Žabč. Pri striču, naravno. Starejšo je pozneje vzel učitelj Kobal. Najbrže je ona prva gospodinjila v tisti novi šoli gori pri Ladri in Smasti. Kam je odšla mlajša, nič ne vem. Stric tisto zimo po novem letu 1901. na Mirenski Grad, kmalu potem v grob in kmalu potem pač k Mariji v nebo!

Stromak

katoliške Cerkve ne more biti zveličanja, kajti on se ne more opravičevati z nevednostjo brez krivde. Katoličan, ki bi se odtrgal od katoliške Cerkve in prešel k narodni ali kakršni koli drugi cerkvi, je odpadnik, odlomljena veja, človek, ki se je sam obsodil na večno pogubo.

4. *Katoliška Cerkev ni zatiralka narodnosti, marveč njena najzanesljivejša varuhinja.* — Še noben narod ni propadel radi svoje pripadnosti h katoliški Cerkvi; nasprotno: Cerkev posamezne narode v najplemenitejšem pomenu ščiti, kulturno dviga in razvija. Dokazov vsaj nam ni treba daleč iskati: saj še najhujši nasprotniki priznavajo, da je v zadnjih petindvajsetih letih na Primorskem slovenski jezik in narodno zavest vzdržala in ohranila predvsem rimsko-katoliška duhovščina. (Sedanja gonja proti duhovščini je najboljši dokaz, da so njeni nasprotniki zgubili čut za to, kaj je pravo rodoljubje.) Cerkev se tudi trudi, upoštevati razne posebnosti in običaje posameznih narodov ter vse rada sprejme, kar ne nasprotuje veri ali nravstvenosti. Slovenski narod, dasi med najmanjšimi, ima celo obrednik v svojem jeziku, ki se bo brez dvoma tudi pri nas kmalu vpeljal. Če drugače katoliška Cerkev poudarja latinščino, ne dela tega iz omalovaževanja narodnosti, marveč iz praktičnih razlogov vesoljne Cerkve. (Če kakega našega človeka zanese življenjska pot na drugi kraj sveta, kako je srečen, če se tam med povsem tujim narodom v cerkvi le počuti ko doma. Vse mu je znano: obred, molitve, petje; še ministrira lahko, če zna). Katoliška Cerkev plemenito združuje vse narode, toda nobenega ne zatira. (Saj še v misijonih med nekulturnimi narodi vselej zahteva upoštevanje domačega jezika in šeg ter posvečuje največjo skrb vzgoji domačega duhovniškega naraščaja.) Ako različni jeziki narode med seboj ločijo in odtujujejo, naj jih ista vera povezuje med seboj.

Zaključek. — Nihče naj torej ne naseda zločinski propagandi za narodno cerkev! Kdor hrepeni po resnici in skrbi za zveličanje svoje duše, se ne bo odtrgal od Cerkve, ki je skrivnostno telo Kristusovo. Iz ljubezni do svojega naroda nima nihče razloga, zapustiti katoliško Cerkev; nasprotno, njegova dolžnost je, truditi se, da bi njegov narod v celoti ostal zvest sv. Cerkvi, ker se bo le tako zlasti naš mali narod lahko ohranil in srečno razvijal.

IZ ŽIVLJENJA CERKVE

Hrvatska pridiga na Reki

Po 25 letih so na Reki dobili zopet mašo in pridigo v hrvatskem jeziku, in sicer je sv. maša ob 8. uri in pol v stolni cerkvi. Mašuje star reški duhovnik dr. Pindulič. Pri maši poje ženski zbor.

V Pazinu se je 6. okt. otvorilo novo šolsko leto v Malem semenišču. Dijakov imajo letos 105: v prvem razredu 50, v drugem 30. Višji razredi so maloštevilni. Od gojencev sta samo dva Slovenca, ostali so vsi Hrvatje iz istrskih škofij in iz Hrvatskega Primorja.

V Svetvinčenti pri Pulju so imeli v nedeljo 13. okt. novo mašo. Maševal je domačin novomašnik Anton Perković.

Če ostane Malo semenišče v Pazinu odprto, je upanje, da se bodo počasi napolnile vrste istrske duhovščine, ki je tako maloštevilna. Pozabiti pa ne smemo, da je Malo semenišče v Pazinu delo škofa Mahniča, ki je dobro poznal potrebe Istre ter Hrvatskega Primorja. Seveda danes radi pozabijo, kar je storila »reakcionarna« duhovščina za kulturo svojega naroda.

Čudeži bl. Terezije Verzeri

Kot je znano, sta potrebna dva čudeža, da proglase kakega služabnika božjega za blaženega. Čudeže mora priznati sv. kongregacija, ki je v tem pogledu nadvse stroga. Ta odobri in sprejme le take čudeže, ki morejo vzdržati vsako pametno kritiko.

Dva odobrena čudeža za bl. Terezijo Verzeri sta bili dve čudežni ozdravljenji. Leta 1922. je bila sestra Marija Pirola že sedem let bolna za jetiko v črevesju. Vsako zdravljenje je bilo zaman. Bila je že blizu smrti, ko so začeli moliti v čast bl. Verzeri za ozdravljenje. In bolnica je res naenkrat ozdravela 10. junija 1922. Od tedaj je bila sestra Pirola vedno popolnoma zdrava.

Sestra Neža Ranaldi je obolela za kostno jetiko. Ko je začela devetdnevnico v čast bl. Verzeri, je bila v malo dneh popolnoma zdrava.

Resnična krivda mons. Stepinca

Katoliški listi so prinesli najprej v Ameriki, nato še v Evropi fotografije, ki predstavljajo msgr. Stepinca skupaj s predstavniki Titove oblasti na nekem mimohodu, ki je bil v proslavo osvoboditve meseca septembra 1945 v Zagrebu. Tam vidimo nadškofa Sepinca s še nekim drugim škofom in dvema duhovnikoma v družbi generalov in drugih veljakov nove Jugoslavije. Listi se vprašujejo: Kako da so eno leto po tej proslavi msgr. Stepinca obtožili sodelovanja z okupatorjem in Paveličem, prisilnega spreobračanja Srbov in drugih podobnih reči? Lani septembra so znali za te »zločine« ali ne? Osserv. Romano odgovarja, da Stepincev »zločin«, zaradi katerega je moral v ječo in na prisilno delo, je bil izvršen letos v začetku septembra. In ta zločin da je novo pastirsko pismo jugoslovanskih škofov, ki so ga brali v Jugoslaviji v cerkvah in ki nosi pred vsemi drugimi podpis nadškofa Stepinca. To pismo je bil zadnji vzrok, da so nenadoma med znano razpravo aretirali zagrebškega nadškofa in ga po kratki preiskavi tudi obsodili.

Pastirsko pismo

Pastirsko pismo je podobno onemu od lanskega leta. V njem govore škofje o položaju Cerkve v Jugoslaviji. Najprej omenjajo, da v Jugoslaviji silijo vernike k odcepitvi od njihovih duhovnih pastirjev, zlasti od papeža. Toda mi ne bomo nikoli pristali na to, pravijo škofje.

Posebno težko je, ker je mnogo župnij brez dušnih pastirjev, ki so ali zaprti ali v begunstvu ali pa nimajo dovoljenja od civilne oblasti, da bi smeli vršiti svojo službo. Cerkvi ni dovoljeno, da bi svobodno tiskala in izdajala katoliško časopisje. Njeno pravico do posedovanja so tako omejili, da je sedaj sama tako uboga, da ne more pomagati revežem, ki še vedno trkajo na njena vrata. Mnoge redovnice so bile izgnane iz samostanov in morajo živeti v svetu.

Cerkev ne more več vršiti svoje učiteljske službe, kakor ji je bilo naročeno od njenega božjega ustanovitelja. Duhovnikom je namreč zabranjeno pridigati o Bogu, večnosti, papežu in drugih resnicah, ki jih je Cerkev vendar dolžna učiti. Duhovnike dolžijo, da ne ljubijo svoje domovine in naroda.

Toda kar jih najbolj boli, pravijo škofje, je usoda mladine. Zato so bolj obširno spregovorili v pismu o krščanski vzgoji mladine. Najprej govorijo o tem, kakšna mora biti vzgoja, potem pa nadaljujejo: »Vi veste, kako daleč so danes od tega ideala naše šole; v njih so uradno odpravili molitev pred poukom in po njem; odstranili so iz njih križ; skupna šolska maša ob nedeljah je odpravljena; pravtako so odpravljene skupne spovedi in obhajila. Ponekod še trpijo verouk v šoli, toda v mnogih krajih ni več verouka ne samo v srednjih šolah, temveč tudi v ljudskih; tam, kjer je še ura verouka, so ji odkazali najbolj nepriličen čas. Duhovnikom, ki kljub temu zbirajo otroke v cerkvah, da jih uče verouk, so zagrozili, da se krščanski nauk sme učiti samo v šolskih poslopjih.

Zaradi tega prosimo in pričakujemo, da bo otrokom tudi dejansko priznana svoboda vesti, kadar oni in njihovi starši želijo imeti verouk v šoli ali v cerkvi.

Kot varuhi Kristusove črede, kot varuhi templjev božjih — in ne samo tistih iz kamna, temveč predvsem duhovnih templjev, ki so duše mladine — delimo zaskrbljenost naših vernikov, ki so ostali zvesti materi Cerkvi, in v njihovem imenu dvigamo svoj glas: Dajte katoliškim gojencem tak pouk, kakor ga kategorično zahtevata nauk Cerkve in krščanska vest. Izrazi »svoboda vere in svoboda vesti« naj imajo v praksi svoj konkretno določeni pomen; če je na eni strani dovoljeno širiti materializem in brezboštvo, naj bo dovoljeno tudi svobodno oznanjati tiste resnice, ki prihajajo od Boga in k njemu vodijo.«

»Tukaj moramo povedati: katoliška Cerkev je priznana v ustavi, o tem ne more nihče dvomiti. Zato s popolno pravico zahtevamo, naj civilne oblasti dosledno in v polnem pomenu besede spoštujejo svobodo vesti in svobodo vere.«

»Slovesno izjavljamo, da ne maramo nobenega spora z oblastmi, ker se zavedamo, kakšno zlo prihaja narodu od spora med državo in Cerkvijo. Toda prav vsled tega pričakujemo od tistih, ki imajo oblast, da nam bodo dovolili vzgajati mladino v krščanskem duhu, v strahu božjem in poštenju. Mi vzgajamo otroke ne samo zato, da bi postali dobri nebeški državljani, ampak tudi izvrstni državljani zemeljske družbe.«

Škofje zaključujejo pismo z opombo, da so ga napisali, ker je tako zahtevala njihova pastirska dolžnost in ker tudi njim, kakor vsem ostalim državljanom, zagotavlja ustava svobodo vere in besede (27 čl.)

Tako pogumno govorjenje je za komuniste zločin, ki se mora kaznovati. Svoboda je samo za eno stran, ne za drugo. Toda pred svetom je treba kako opravičiti nastop zoper nadškofa in Cerkev. Pri tem so se poslužili sredstva, ki je danes najbolj rabljeno: obdolžili so kolaboracionizma škofa in z njim papeža in vso katoliško Cerkev. Sreča je le, da je zunanji svet prišel malo bolj k pameti, kakor je bil preteklo leto. Letos Titu veliko manj ljudi verjame, kot lani ali med vojno. Še en tak proces, pa bo maršal ob ves kredit, ki si ga je nabral med vojno v nekomunističnih državah.

Ker je v tem pismu govora o verouku v šoli, naj omenimo, da so v Sloveniji dovolili krščanski nauk za otroke, katerih starši to zahtevajo. Toda poročila pravijo, da mladino na vse načine odvračajo od tega pouka. Tako n. pr. ponekod prirejajo otrokom med uro krščanskega nauka posebno privlačna predavanja in zabave, da bi jih odvrnili od verske ure.

HVALEŽNOST

II.

Ko je bil med vojno v Rimu lov na ljudi in tega lova niso uprizorili ne papež ne škofje ne duhovniki, mpak tisti, ki so se zbirali pod znamenjem snopa in pozneje pod znamenjem kljukastega križa, — kdo je takrat odprl vrata preganjanim beguncem? Papež je bil, sv. oče Pij XII., ki je sprejel v zavetje v svoji državici vatikanski in v Lateranu in pri S. Maria Maggiore ljudi vseh vrst. In sv. oče ni vprašal, katere narodnosti, katerega prepričanja in kakšne vere so begunci. Judje, protestanti, brezverci, tudi komunisti, vsi so bili sprejeti. Ni gledal sv. oče na drugo, ukazal je le: »Kdor je v nevarnosti, naj bo sprejet, če potrka na moja vrata«. Tudi ni vprašal po izkaznicah, da se legitimirajo — izkaznica je bila sila in nevarnost, ki je pretila preganjanim.

Ali je zato morda Cerkev sovražnica svojih nasprotnikov? — Obsoja pač laž, zmoto in hudobijo, a človeka rešuje, tudi zmotnega, tudi lažnivega, tudi hudobnega.

Kdaj bodo narodi to spoznali? Kdaj bo utihnil radio, ki dan za dnem blati in obrekuje sv. stolico — in ve, da laže; ve, da obrekuje?

Ali ne vidi svet, da je to le delo satanovo, ki v Piju XII. napada samega Kristusa, katerega Pij XII. na zemlji zastopa?

Ali naj res pekel zmaga? Nad Kristusom in Cerkvijo ne bo, a lahko zmaga nad posameznimi dušami, nad posameznimi narodi in državami. In kdo bo imel dobiček? Le satan in nihče drug.

Katoličani, iztreznite se!

OKNO V SVET

ZN v New Yorku zborujejo dalje, četudi se plenarne seje vrše bolj poredko. Tem pogostneje pa se vršijo seje raznih odsekov. Varnostni svet, komisija Zaupne uprave, pravni odsek, ekonomski odbor i. t. d. imajo dan za dnem svoje seje. O njih posameznih obravnavah bi bilo preobširno pisati na dolgo v tedniku.

Naj omenimo le važnejše stvari.

Rusija je načela vprašanje svetovne razorožitve, kar so druge zaveznice z zadovoljstvom vzele na znanje, češ da so se po prvi svetovni vojni one prve in same razorožile, misleč, da bodo dale dober zgled, ki ga bodo vse druge države posnemale, kakor so sklenili pri stari Zvezi narodov. Namesto tega so se pa druge države, zlasti Nemčija, na skrivnem hitro oboroževale. Manjkalo je takrat mednarodne obvezne kontrole. Zato stoje zapadni zavezniki na stališču, da do razorožitve mora priti, a *pri vseh državah* in pod kontrolo ZN. Dobro bi bilo to pravilo: tiste, ki najbolj nujno zahtevajo razorožitev drugih, naj prve začnejo!

Varnostni svet je črtal z dnevnega reda vprašanje Francove Španije in se bo s to zadevo pečala v bližnji bodočnosti plenarna seja ZN. Poljska stavi namreč zahtevo, naj vsi združeni narodi pretržejo diplomatske zveze s to državo, ki da diši še po fašizmu. Najbrže bodo tozadevne plenarne seje precej burne. — In vendar se zdi, da je v Francovi državi še največ reda. Tako mislijo mnogi.

ZDA zahtevajo nekaj bivših japonskih oporišč na pacifiških otokih v svojo lastno zaupno upravo, ker da so ti otoki za njih varnost potrebni. Spomin na Pearl Harbour, ko so Japonci nenadoma napadli amerikansko mornarico in ji prizadejali ogromno škodo, je pri Amerikancih še živ in zato se hočejo obvarovati pred takimi presenečenji v bodočnosti.

»Štirje veliki« so začeli tudi svoje delo s končnim besedilom mirovnih pogodb in zaslišali italijansko in jugoslovansko delegacijo. Vzporedno s tem pa javljajo, da je odšel v Beograd italijanski voditelj komunistov Togliatti, menda radi direktnih pogajanj obeh vlad glede naših meja in tržaške državice. Bomo videli, če bo kaj kruha iz te moke. Nekaj se sliši, da Jugoslavija ne vztraja več na tako odklonilnem stališču glede pristanka na meje, za katere se bodo »Veliki« zedinili.

Italijanski in jugoslovanski komunisti bi bili, kakor pravijo zadnja poročila, zadovoljni s sledečo rešitvijo našega vprašanja: Trst Italiji, Gorico Jugoslaviji. Če bi Moskva vedela, da bo tako laže zmagal v Italiji komunizem, bi gotovo rada pristala na to, da pripade Italiji vsa Slovenija.

Socialna komisija ZN pa se peča z rešitvijo begunskega vprašanja.

V RUSIJI čistijo med višjimi in nižjimi uradniki po raznih skupnih kmetijskih zadrugah. Mnogo blaga iz kolhozov je zginilo v prid zasebnikov, ki so bili na krmilu. Celo podminister v kmetijskem ministrstvu Ivan Slatin je bil odstavljen. — To je stara zgodba povsod, kjer ne vlada strah božji v srcih oskrbnikov. Že Gospod jo je povedal v priliki o krivičnem oskrbniku. V Rusiji pa že od nekdaj velja: nebo je visoko, a car je daleko. Toliko bolj sedaj, ko je rdeči car odstavil v svoji državi Boga. Ali ne morda tudi tam tatiče preganjajo in tatove odlikujejo?

V ZDA so imeli splošne volitve 5. novembra. Republikanci so definitivno dobili premoč v poslanski zbornici nad demokrati, ki so bili do sedaj v večini. Volilo je okrog 75 milijonov državljanov. V zunanji politiki se ta republikanska zmaga ne bo mnogo poznala, a v notranji državni politiki bodo iskali nova pota.

ZN. Na praznik Kristusa Kralja se je darovala na pobudo kardinala Spellmana v škofijski katedrali sv. Patricija v New Yorku pontifikalna sv. maša z namenom, da bi izprosili božji blagoslov za delo delegatov ZN v tem zasedanju. Od 51 zbranih držav je 33 poslalo k katoliški službi božji svoje odposlance. Zanimivo je, da je bila celo ruska delegacija zastopana potom podministra zunanjih zadev Višinskega in ruskega poslanika v Washingtonu Novikova. Tudi češka in poljska delegacija sta prišli k sv. maši: manjkala je pa jugoslovanska. Najbrže bo to v zvezi z zagrebškim procesom proti nadškofu Stepincu. Ves katoliški svet je poln protesta zoper krivico, ki se je tam zgodila — ne le nadškofu, ampak katoliški Cerkvi. — Udeležba komunistov pri sv. maši je seveda lepa propagandna gesta.

V BOLGARIJI so bile 27. oktobra splošne volitve. Domovinska fronta (komunisti in njih hlapci) so dobili v zbornici 364 sedežev, opozicija pa 101 sedež. Med Bolgari se torej dobijo le še junaški ljudje, ki se niso dali vsi ustrahovati in so volili po svojem prepričanju.

Isti dan so se vršile volitve v slovensko zbornico tudi tam preko meje in iz Ljubljane je prišla »senzacionalna« vest, da je bila udeležba skoro stoodstotna in da je vse volilo uradne kandidate razven par reakcionarjev, med katerimi je v prvi vrsti »protinarodna« duhovščina.

Iz tega se da posneti dvoje. Prvič, da je pritisk slovenskih komunistov neprimerno hujši kot oni bolgarskih. Drugič, da spet imenujejo duhovščino z zlaganim imenom za protinarodno in se ogibljejo njenega pravega primka: protikomunistična. Ti moj ljubi Bog! Narod, ki se ima za večji del svoje kulture, svojih šol, svojega zadružništva, tudi svoje inteligence zahvaliti edinole slovenskim duhovnikom, proglaša danes svoje duhovnike za protinarodne. KP, na laži, hinavščini in obrekovanju je zgrajena tvoja stavba od prvega dne, ko si se pojavila med Slovenci, skozi ves »osvobodilni« boj do danes, ko si pa narod popolnoma usužnjila.

Fašistična »da« in »ne« sta bila le pustna šala proti tvoji stoodstotnosti.

PALESTINA. Judje ustanavljajo in gradijo po raznih krajih Svete dežele nove naselbine. To pa Arabci le z nevoljo gledajo in prišlo je že do ostrih spopadov med obema narodoma, v katerih so pokale puške in so obležali mrtvi na krajih teh novoustanovljenih judovskih naselbin.

GRČIJA. Na splošno željo demokratične javnosti je ministrski predsednik hotel poklicati v vlado tudi zastopnike opozicije, — izključeni so bili le predstavniki EAMa (komunistov), ki se v severni Grčiji še boré proti vladi. Pod predsedstvom kralja so se vršila pogajanja za razširitev vlade z republikanci, liberalci ter socialisti, a niso uspela. Nova vlada je zato sestavljena iz samih monarhistov.

V Italiji računajo, da bodo morali potrositi za pozidavo vojnih razvalin celih 640 milijard lir. Razpisali bodo v ta namen novo državno posojilo.

V FRANCIJI bodo 10. novembra splošne volitve v novo državno zbornico, ki bo svoje delo začela na podlagi nove ustave. A ker se je pri glasovanju za to ustavo vzdržalo glasovanja celih osem milijonov Francozov, ni nič gotovega, kako bodo te nove volitve izpadle, zlasti ker De Gaulle neti hud odpor proti novi ustavi.

NA JAPONSKEM so v navzočnosti cesarja tudi razglasili novo ustavo, ki je cesarju vzela vse važnejše pravice pri vodstvu države, med drugim tudi pravico napovedati vojno.

V BURMI pa delajo zelo radikalno čistko. Vrhovni svet »Ljudske antifašistične zveze« je 2. novembra izključil iz svoje organizacije komunistično partijo, češ da je tudi ona fašistična, le s to razliko od črne italijanske in rjave nemške, da je ona *rdeči fašizem*. Vsaj en narod je spoznal resnico, da resničen antifašist ne more biti komunist.

ZDA IN KITAJSKA so podpisale nov trgovski sporazum, tudi med Anglijo in Sovjeti so se začela trgovska pogajanja, čeprav si politično precej nasprotujeta.

V ŠVICI so zaskrbljeni zaradi nadproizvodnje domače industrije, medtem ko nazaduje njih poljedelstvo zaradi pomanjkanja kmetskih delavcev. V tovarnah, ki so preobremenjene z naročili iz inozemstva, so saposleni Švicarji, ki bi jih na kmetih nujno potrebovali. — Zanimivo je v Švici dejstvo, da so že trije kantoni (province) odklonili potom ljudskega glasovanja volivno pravico ženskemu prebivalstvu. So pač mnenja, naj ženske skrbe predvsem za dom in družino.

V ANGLIJI je na tisoče nemških ujetnikov zaprosilo, naj jih ne vrnejo v domovino, ker bi rajši ostali zaposleni pri poljedelskih delih, kjer so zdaj.

V BOLGANIJI pride pred ljudsko sodišče 20 vidnejših voditeljev opozicije, ker so kritizirali potek zadnjih volitev. Vlada pa pravi, da ne zaradi tega, ampak zaradi njih prejšnjih zločinov. Ako bi komunistov ne poznali, bi jim morda svet verjel.

JUGOSLAVIJA. Maršal Tito hodi po volivnih zborovanjih. Govoril je 31. X. v Zagrebu kot kandidat za 5. zagrebški okraj. Seveda se je tam tudi dotaknil procesa proti nadškofu in izjavil, da F.R. L. J. ni proti Cerkvi; hoče le »ljudske duhovnike« in »ljudsko cerkev«. — Gospod maršal, Kristus je ustanovil katoliško Cerkev, ki ima svojega poglavarja v Petrovem nasledniku. Saj vam to vsak katekizem pove. Izobčenci se za katekizem ne brigajo, a resnica kljub temu ostane le ena. — Govoril je pa tudi 2. XI. v Beogradu. Tam si je posebno privoščil ameriško vlado — izrecno jo je oddelil od ameriškega ljudstva — in pa Churchilla. Terjal je, naj bi Amerika in Anglija z dejstvi dokazala, da hočeta prijateljstvo z Jugoslavijo, a je pozabil, da bo morala le Jugoslavija z dejstvi dokazati, da je vredna imena civilizirane in demokratične države. Na 4 svoboščine, za katere so se Zavezniki borili, je g. maršal popolnoma pozabil. — Teh ni v Titovi Jugoslaviji.

REKORD v zraku. Neko ameriško letalo je bilo brez prestanka na poletu 170 ur in 18 minut.

VELIK POTRES so zaznamovale opazovalnice dne 2. novembra; domnevajo, da je bilo njegovo središče v Srednji Aziji.

HUDO NEURJE s ciklonskim vetrom in nalivi je divjalo nad Sardinijo. Deset tisoč ljudi je brez strehe. UNRRA in ital. vlada sta poslali pomoč ponesrečencem.

PROF. CURIE' je izjavil, da bo treba še dvajset let študija in poizkusov, predno bo mogoče atomsko silo uspešno porabljati za mirovne svrhe. A ko se bo to zgodilo, bo človeška materialna kultura storila korak naprej, ki bo še večji, kot je bil oni, ko je človek začel uporabljati ogenj v svojem gospodarstvu.

V RIMU se je izvršil v prvi noči novembra terorističen napad z bombami, ki so se razletele pri vhodu v palačo britanskega poslaništva. Škoda na poslopju je velika, človeških žtev ni bilo, razen enega ranjenega nočnega potnika. Italijanska vlada išče atentatorje in njih gospodarja. Mogoče ima prste vmes palestinsko gibanje Irgun Zwai Leumi.

V NÜRNBERGU pridejo za glavnimi vojnimi zločinci sedaj pred mednarodno sodišče njih sotrudniki, med njimi nemški finančniki in industrialci, ki so pomagali pri tajni oboroževanju Nemčije, potem razni poveljniki ujetniških taborišč, ki so mučili in morili ujetnike, nato še zdravniki taborišč, ki so uporabljali ujetnike za svoje znanstvene poizkuse. — Kdaj pride na vrsto tako ljudstvo neke druge države, ki danes sedi med sodniki?

Socialno vprašanje

III.

KJE JE REŠITEV SOCIALNEGA VPRAŠANJA?

Kako torej rešiti socialno vprašanje?

Socialnega vprašanja ni mogoče rešiti z »zrni« in »drobci« resnice, kakor jih vsebujeta individualizem in socializem, ki sta jih povrhu tega še pomešala z zmotami, temveč le s čisto in celo resnico. To je naravna in krščanska resnica o človeku, da je osebno, t. j. samosvoje, umno in svobodno, a obenem socialno, t. j. v družbi in po družbi se pravilno razvijajoče bitje, ustvarjeno od Boga in za BOGA.

Individualizem in socializem sta povzela vsak le po eno plat te resnice, a drugo plat zanikata. Tako sta nujno zašla vsak v drugo blodno skrajnost.

In zares!

a) Individualizem po pravici poudarja svobodo. Brez svobode ni ne veselega dela, ne zdravega napredka, ne pravega zadovoljstva.

Toda individualizem je prezrl v človeku socialnost, zato svobodo pretirava. Po nazorih individualizma vsak sme, kar more; moč mu je pravica, svoja korist merilo vse pravnosti. To pa je za človeštvo usodno in pogubno. Te pogubne posledice je individualizem tudi zgodovinsko izkazal. Kapitalizem v najstrašnejših oblikah je le izraz individualizma v gospodarstvu. Nagonski odpor proti temu je socializem in skrajna oblika socializma, komunizem.

b) Socializem zopet po pravici poudarja, da mora biti gospodarstvo socialno usmerjeno in mora uslužiti obči blaginji. Zasebna lastnina ne sme biti tako zasebna, da bi ne imeli drugi od nje nobene koristi, ampak le škodo.

Toda socializem pretirava, ko zasebno lastnino gospodarskih sredstev kar kratko malo zanikuje ter hoče človeka in vse gospodarstvo kar socializirati. To bi bilo za človeštvo zopet usodno in pogubno. Namesto svobode bi nastopila doba suženjstva, namesto svobodnega udejstvovanja mrzko tlačanstvo.

c) Poleg tega pa sta oba, individualizem in socializem, kriva skupne zablode, da mislita le na materialno blaginjo, duhovne dobrine pa prezirata in se za Boga in božje zakone ne menita. Tu je najglobljі vir vsega zla. Ne le, da brez Boga ni prave sreče, brezboštvo in materializem izpodrezujeta tudi žive korenine ljubezni in pravici, ki brez njiju nikdar ne bo mogoče rešiti socialnega vprašanja.

Kaj torej?

Že iz zablod individualizma in socializma je razvidno, česa je treba. Treba je:

a) prave svobode (proti socializmu);

b) a ta svoboda ne sme biti razbrzdana, ampak socialno naravnana (proti individualizmu);

c) to socialno naravnanost, ta socialni red more ustvariti le božji zakon, ki zahteva socialno pravičnost in socialno ljubezen.

Pij XI. je to izrazil z besedami: »Potrebno je zlasti dvoje: preosnova ustanov in prerod nravi (Qua 77).

To se pravi: V človeški družbi morajo zavladati prava nravna načela (o človeških pravicah in dolžnostih, o pravicah državne oblasti in nje mejah, o nravnih odnosih, ki morajo uravnati razmerje med delodajalci in delavci). Toda ob človeški slabosti ni pričakovati, da bi si kdaj vsi ljudje osvojili prava načela. Zato se morajo vsaj osnovna načela izraziti v zakonih, ki ljudi tudi silijo, da se morajo ravnati po njih (prim. zakone: ne ubijaj, ne kradi, ne pričaj po krivem). Kdor bi hotel zakon prekršiti, mu grozi kazen. *Zakoni se pa morajo kdaj tako rekoč utelesiti v raznih ustanovah, to je, zakoni morajo ustanoviti neki določen in stalen red sožitja.*

Tako bi ne bilo urejenega rodbinskega življenja brez posebne ustanove, ki sta zakon in rodbina, ne urejenega sožitja med ljudmi brez države, ne urejenega društvenega življenja brez društev in njih pravil itd. Tako je potreben tudi neki gospodarski red, to je, zakoni in ustanove, ki urejajo gospodarsko življenje, tako neko delovno pravo, ki ščiti delavce in delo.

Papež misli predvsem na zakon z rodbino, na državo in na korporacije. Prvi dve ustanovi, zakon in država, se imenujeta naravni, ker nastajata po naravnem nagonu in jima je narava sama (Bog) določila osnovne zakone, tretjo ustanovo imenujejo nekateri naravno v tem pomenu, da se socialno in gospodarsko življenje brez njih le težko naravno in pravilno razvija.

Ako so se takšne ustanove izpreverglе (n. pr. zakon z razporokami, ali država s tem, da prezira božji vir vse oblasti in se ne meni za božje zakone ali če ne dopušča prave svobode ali pa dopušča nasprotno razbrzdano svobodo) ali če potrebnih ustanov še ni (n. pr. če ni samoupravnih gospodarskih organizacij), tedaj

je potrebna socialna reforma, to je, zakoni in ustanove se morajo preurediti, preosnovati. To je preosnova ustanov.

Zopet pa ustanove lahko omrtvè in izgube pravo moč, če ni vendarle v mnogih zavesti, da mora biti tako, da so te ustanove in zakoni končno izraz nravnih zakonov, božjih zakonov, božje volje. Bog, ki je človeka ustvaril kot svobodno in socialno bitje, on hoče, naj bodo družabne uredbe take, da ščitijo človekovo svobodo, a služijo tudi skupni blaginji. *Ako je ta zavest v ljudeh oslabela, je to treba poživiti in utrditi: ljudje se morajo nravno preroditi. To je prerod nravi.*

To dvoje, preosnova ustanov in prerod nravi, je zahteva naše dobe, če naj se reši socialno vprašanje.

(Nadaljevanje.)

UAIS in SIAU,

kaj boš k temu «djau»?

Po izjavah najvišjih predstavnikov FLRJ čaka Primorsko zemeljski raj, ko bo priključena k Jugoslaviji, in vse hrepeni po tej združitvi. Vsa navzkrižja med obema narodnostima naj bi bila poravnana potom fratellanze UAISa in SIAUa. V nekem rimskem časniku z dne 1. novembra t. l. pa čitamo, da se je pri ministrskem predsedniku De Gasperiju zglasilo *sindikalno* in *politično* odposlanstvo mesta Pulja in mu sporočilo, da se bo v slučaju priključitve tega mesta k Jugoslaviji od 25 do 32 tisoč meščanov izselilo v Italijo. Zato prosijo ti bodoči begunci pomoč rimske vlade.

Odpovedujeta torej tudi že celo politična konjička UAIS in SIAU in ne moreta več slepiti domorodnega prebivalstva, ki spregleduje, da je kočijaž hinavska KP. Tega kočijaža se pa Puljčani bojijo in se mislijo pred njim umakniti ter pomnožiti število antikomunistov v Italiji. — Pač povsod enaka zgodba od severne Litve do južne Istre. Beg pred komunistično diktaturo — ne beg pred Jugoslavijo.

STALINOVA MATI

Mati sovjetskega samodržca Stalina Katarina Džugašvili se je v zadnji dobi svojega življenja zopet približala pravoslavni cerkvi in se udeležila še o pravoslavnih velikonočnih praznikih (l. 1937.) slovesnega bogoslužja. O njenem življenju in smrti so prišle zanesljive vesti do gruzinske naselbine v Parizu in se odtod razširile po evropskem tisku. Zadnja leta je živela Stalinova mati v Tiflisu, kjer je imela v bivši palači namestnikovi opremljeno stanovanje z dvema sobama. Nedaleč od palače je stala cerkev, ki ji je boljševiška poguba še prizanesla. To cerkev je Stalinova mati od lanske jeseni (1936.) zelo gorečе obiskovala. Prihajala je prva v svetišče in zadnja iz njega odhajala; niti ene službe božje ni izpustila v njem, pa tudi doma je mnogo molila pred svetimi podobami v svojem »kotičku«. Pobožnost Stalinove matere je privabljala v cerkev ne samo prebivalce mesta Tiflisa, marveč tudi radovedneže iz okolice, v vrstah boljševikov pa je vzbujala pohujšanje. Prizadevali so si najprvo zlepa, jo spraviti iz cerkve. Toda stara mati jim je odgovarjala: »Jaz kmalu umrjem. Molim h Gospodu Bogu, da mi odpusti grehe. Morda odpusti tudi mojemu sinu.« Seči po njej si pa nihče ni upal, tudi ne zapreti cerkve. Bila je odločena, iti na trg in tam moliti pod milim nebom, ko bi ne mogla v cerkvi.

Celo zimo je trajal tihi boj med materjo Stalinovo in boljševiškim uradništvom. Samozavest vernikov je rasla, posmeh je ranil zlasti pristaše komsomola. Končno so pisali Stalinu v Kremelj. Stalin je poslal tifliškim brezbožnikom dopis, v katerem se je z nejevoljo izrazil o materinem početju in izjavil, da je pretrgal ž njo vsakršne stike. Obenem je tifliške brezbožnike okregal, češ da ta slučaj dokazuje, kako slabo delajo ter da je nujno treba začeti znova in natančno. Na koncu dopisa pravi: »Moja mati je stara in njena vera v Boga se nam zdi nespamet; moramo pa pripomniti, da je moja mati zrastla in živela v dobi, ko je bila cerkev neogibna potreba. Zato moramo delati, da vpliv cerkve ne zaseže mladine, ker sicer bi bil komunizem izgubljen.«

Iz Kremlja je prišel tudi ukaz, Stalinovo mater prepeljati do rodnega mesta Gori. Dala se je pregovoriti in se v februarju preselila, pa nikakor ni spremenila načina svojega življenja. Tudi v rodnem mestu je pridno obiskovala službo božjo. Ali se je ob koncu svojega življenja vrnila v Tiflis, ni znano. Morda je vnetje pljuč, za katerim je v Gori zbolela, bilo vzrok, da je iskala zdravniške pomoči v Tiflisu. Toda na smrtni postelji ni bilo da-

Marjanka:

(24) Marjetica

Kmalu je bila cerkev izgotovljena, ne sicer velika, a vsaj dovolj dostojna za Jezusov dom.

Kako so je bili vsi otočani veseli, še posebno, ko sem jim povedal, da je to sedaj tudi njihov dom. Že iz radovednosti je vsak prišel v cerkev, prisostvoval cerkvenim obredom in mojim pridigam. Polagoma je seme božje besede le prodiralo v njihova srca.

Seveda je v cerkvi še mnogo manjkalo, predvsem slike. Pa saj veš, da bi se moj umetniški čut ne mogel zadovoljiti s povprečnimi slikami ali kipi. Zato sem raje pustil oltarje prazne, kajti čakala so me še druga važna dela.

Lotil sem se postavljanja novih koč. Skoro nevoljno so me otočani ubogali, ko sem jim ukazal podirati drevesa v gozdu.

Ko pa je na otoku stala prva lična koča, so vsi z veseljem poprijeli za delo in kmalu je iz vasi izginila slednja očrnela, podirajoča se koča in bila nadomeščena z novo, prijazno in svetlo.

Sezidal sem nazadnje še sebi majhen dom, ki mi vsaj nekoliko nadomestuje vse udobnosti, katerih sem bil prej vajen. Dobil sem še dokaj primernega fanta, da mi kuha, pospravlja, obdeluje vrt in mi je obenem še za cerkovnika in spremljevalca na misijonskih potovanjih.

Nemalo so me skrbele tudi mnoge bolezni na otoku, zlasti še očesne.

Po natančnem pregledu bolnikov sem dognal, da je bila boleznim po večini kriva nesnaga. Zelo sem se bal, da ne bi naletel na otoku morebiti še na gobavce.

Priznam ti, da moja samoljubnost še ni toliko odmrla, da bi svoje telo rad dal v plen toliki nevarnosti.

No, hvala Bogu, vsaj to mi je bilo prizanešeno.

S tem pa ni rečeno, da me tudi druge bolezni niso skrbele, zlasti še očesne, ki so bile najbolj nalezljive.

Moje znanje v tej stroki mi je le v toliko pomagalo, da sem zajezil okuženje. Ločil sem vse bolnike od zdravih.

Napravil sem zanje še precej veliko kočo, vendar pa je bila potreba bolnice res nujna.

No, pred tremi leti se mi je tudi ta želja izpolnila! Naša bolnica sicer ni prvovrstna, marsičemu bi se ti kot izkušen zdravnik posmehoval. Pa z božjo pomočjo bomo tudi te nedostatke popravili.

Z mladim zdravnikom Indijcem, ki sem ga po neštetih prošnjah vendarle dobil, se tudi dobro razumeva.

Sicer ni še kristjan, pa njegovo dobro srce se že ogreva za naše resnice.

V njem mi je božja previdnost poslala prijatelja, s katerim se lahko pomenim o marsičem, kar mi je poprej leta in leta ležalo neizgovorjeno na duši.

Seveda imamo na otoku tudi šolo.

Otroci niso trde glave; nasprotno, sila brihtni so, dasi zelo leni.

Tudi kmetijstvo sem izboljšal, v kolikor sem se pač na to razumel.

V začetku mi je bilo zelo žal, da se nisem v vseh strokah še bolj izpopolnil, a sedaj vidim, da se tudi s prakso marsikaj pridobi.

Upam, da počasi naredim iz našega otoka središče evropske kulture, in tedaj te bom tudi povabil, da prideš obiskat moje kraljestvo.

Kaj pa umetnost, boš vprašal, ali si nanjo popolnoma pozabil?

Da, ko bi bilo mogoče!

Pa vidiš, tudi če menjaš obleko, stan, domovino in sploh vse, kar te je vezalo na prejšnje življenje, ostaneš še vedno človek z vsemi težnjami in hrepenenji svojega nemirnega srca. Popolnoma vse zatreti ni mogoče.

Tako sem se tudi jaz, potem ko sem vsaj v glavnem vse preuredil in prenovil, spet lotil slikanja.

S Cejlona sem si nabavil vse potrebno in prva ideja, ki sem jo hotel uresničiti, je bila slika Brezmadežne za glavni oltar.

Slikal sem jo z vsem spoštovanjem, občudovanjem ter ljubeznijo in lahko ti rečem, da je bila vsaka poteza na tej sliki najvdanejša molitev, moj najhvaležnejši Magnifikat.

Pred dokončano sliko sem še sam strmel: tako čudovito dovršeno se mi je posrečila, kot do sedaj še nobena.

Naša dobra nebeška Mati mi gotovo ne bo zamerila, če iz njenega svetega obličja gledajo poteze njene vdane hčerke Marjetice.

Saj to je edina ženska podoba, ki jo še danes nosim v duši in ne bo nikdar zabrisana.

Kako naj ti popišem navdušenje svojih otočanov ob pogledu na to sliko?

Pred dvemi leti na praznik Brezmadežne sem jo slovesno postavil na oltar. Cerkev je bila tisti dan premajhna za tolik naval ljudstva.

Ko sem sliko odkril, je v cerkvi zavladala smrtna tišina, ki se je pa takoj nato izpremenila v pravcat orkan navdušenja, ki ga zlepa nisem mogel pomiriti.

»Bela gospa, bela gospa!«... so vsi navdušeni ponavljali, ploskali z rokami in poskakovali od veselja.

Mislim, da je bila nebeška Mati gotovo vesela tolikega izraza ljubezni.

Moj služabnik, ki ima poleg drugih lastnosti tudi to, da je sila darežljiv, najsi bo v besedah ali dejanju, je vkljub moji prepovedi po vsem otoku slovesno razglasil, da sem sliko sam napravil.

Od tedaj nisem imel več miru. Sprva samo otroci, potem pa še odrasli so me nepronehoma nadlegovali, naj tudi zanje naslikam tako lepo Belo gospo.

Kaj sem hotel, moral sem jim ustreči.

Sedaj krasijo vse koče na otoku majhne kopije Brezmadežne, pred katero se vsak večer zbirajo vsi domači k molitvi rožnega venca. Pred njo, kakor tudi na oltarju Brezmadežne v cerkvi dehtijo skozi vse leto najlepše rože.

Ko jih sončna pripeka ob najhujših mesecih ob obrežju požge, se odpravijo otroci v notranjost otoka v skoro neprodirne gozdove, kjer rastejo čudovito lepe orhideje in druge skoro pravljične cvetlice.

(Nadaljevanje in konec)

no verni materi Stalinovi, da bi bila deležna krščanske tolažbe sv. zakramentov. Umrla je 4. junija (1937.) Pogreb se je vršil brez duhovnika. V svoji oporoki je zahtevala cerkveni pogreb in svoje premoženje v znesku devet tisoč rubljev je zapustila tifliški cerkvi. Toda Stalin je oporoko brzojavno razveljavil, cerkveni pogreb ni bil dovoljen. Cerkvena občina v Tiflisu je bila nato policijsko razpuščena in njeni predstavniki vrženi v ječo.

Stalinova mati je v oporoki izrazila tudi željo, da bi bila rada pokopana ob strani svojega soproga, a nad grobom naj se postavi križ. Izrecno si je prepovedala, da bi ji na grob dali komunistične znake.

Stalin pa se ni zmenil za njeno oporoko; mrtvo mater je dal sežgati in tudi očetove ostanke so izkopali ter sežgali. Žaro je ukazal poslati v Moskvo. Stalin trdi, da je njegova mati podlegla vplivu versko prežetih oseb, katere so jo nahujskale proti njemu. Zato jih je dal zapreti. (Kraljestvo božje, 1937. stran 156 in 157).

Na str. 149. je pa tale vest:

Stalinova mati zopet hodi v cerkev?

Nemška »Reichspost« je po ovinkih zvedela, da je v mestu Tiflisu veliko iznenadenje povzročila 78letna starka Džugašvili, mati ruskega diktatorja Stalina, ki je za letošnjo pravoslavno Veliko noč prišla v cerkev. Ker je že 12 let niso videli v svetišču, so navzoči verniki sprva mislili, da je prišla kot vohunka tajne policije, pa so zato mnogi v strahu zbežali iz cerkve. Toda sumnja je bila neupravičena. Kajti starka ni samo gorečo molila, marveč je pri izhodu darovala za obnovitev cerkve 1.000 rubljev. Očividno je to preko tajne policije zvedel Stalin, ker je odredil, naj njegova mati zapusti Tiflis ter se nastani v kraju, kjer bo njeno versko udejstvovanje vzbujalo manj pozornosti.

DOMAČE NOVICE

Prevzvišeni gospod nadškof goriški

msgr. Karol Margotti je slavil 4. novembra svoj god. Na predvečer je sprejemal vsakovrstna odposlanstva, ki so prihajala čestitat svojemu nadpastirju. Najvažnejši je bil sprejem zastopnikov kapitlja in vse svetne ter redovne duhovščine. Ker sta bila odsotna msgr. prošt in msgr. dekan, je nagovoril prevzv. g. nadškofa v imenu duhovščine msgr. skolastik. Izrekel mu je zahvalo za vso skrb, ki jo ima za svojo duhovščino. Prosil je še za nadaljnjo naklonjenost in zlasti za to, da bi se v mestu čimprej vršila dva velika ljudska misijona za slovensko in za italijanske vernike. Voščil mu je da bi mogel dočakati dan, ko bo po tolikih preizkušnjah v naši deželi vladal mir v pravičnosti.

Tudi mi želimo, da bi Bog podpiral visokega godovnika v nadvse težki pastirski službi. V naši škofiji še ni bilo škofa, ki bi imel toliko težav, kot jih je imel vprav sedanji nadškof najprej pod fašizmom, sedaj pa pod zmedo, ki jo dela še bolj nasilni komunizem. V takih časih je lahko škofa kritizirati, a zelo težko je škof biti in vse zadovoljiti. Molimo torej za svojega nadpastirja.

Na svoj praznik je g. nadškof imel zjutraj slovesno sv. mašo v lepo okrašeni semeniški kapeli sv. Karla, zvečer pa istotam slovesne večernice. Bog bodi Njegova Luč in Moč!

Zasedba Ljudskega doma

Dne 6. novembra je ameriška 88. pehotna divizija zasegla Ljudski dom »zaradi vojaških potreb«, kakor poroča »Glas Zaveznikov« z dne 7. XI. V petek 8. novembra so zginile z balkona Ljudskega doma zastave z rdečo zvezdo ter s srpom in kladivom in mesto njih so razobesili ameriško zastavo.

Komunisti so seveda hudo užaljeni, ker so zgubili svojo glavno trdnjavo. Ljudje, ki pod komunistično suknjo Uuaisa in Siaua sanjajo slovenske sanje in pojejo o fratellanzi italo-slavi, se zgražajo nad tako »brutalnim« preganjanjem »Slovencev«.

Tisti, ki so hodili tja iz strahu in oportunizma, »da ne poročejo««, so se oddahnili, čeprav se navidezno pohujšujejo nad »škandalom«.

Zares demokratični in svobodoljubni Slovenci, ki niso imeli dostopa v te prostore, ker sta jim narodna in verska zavednost to branila, nimajo vzroka, da bi se radi tega vznemirjali, ker morajo pač tako kot prej še nadalje čakati, da se morda po 25 letih vendar kdaj na tistem balkonu pokaže **čista slovenska zastava,** ki bo združila vse Slovence po geslu:

BOG združi VSE Slovene
pod streho hiše ene!

Komunistični dom ne sme veljati za dom vseh Slovencev, ako nočemo, da bo svet vse Slovence psoval s komunisti!

GORICA

Nedeljska uprizoritev mladinske operete »Angel z avtom« je ob veliki udeležbi občinstva lepo uspela. Natančnejše poročilo s kritiko prinesemo prihodnjič.

Učiteljskim kandidatom

Višje šolsko nadzorništvo v Gorici sporoča:

»Učni načrti za učiteljišča obsegajo v III. in IV. razredu tudi praktične nastope učencev v osnovnih šolah.

Kandidati, ki se nameravajo javiti kot privatisti k učiteljskemu izpitu v šolskem letu 1946-47, morajo do 15. novembra 1946 vložiti prošnjo pri pristojnem višjem šolskem nadzorništvu, da se jim dovolijo praktični nastopi na osnovnih šolah. V prošnji naj navedejo osnovno šolo, v kateri želijo nastopati, in sicer štiri ure na teden. Višje šolsko nadzorništvo bo prošnje pregledalo in bo kandidate odkazalo šolam, za katere so prosili, ako se jih za isto šolo ne javi preveč. V tem slučaju se bodo kandidati primerno razdelili po raznih šolah. (Nefrankiranih pisem ne bomo sprejemali. Up. ur.)

»Borba za šolo«

Pod tem in podobnimi naslovi se trudi Primorski dnevnik dokazati čitateljem, kako hudobna je zavezniška oblast, ki vsiljuje ljudstvu nezaželene učitelje. S tem hujska list ljudi na nove upore in olepšuje surovo postopanje zapeljanih ljudi proti učiteljstvu kot nedolžne delegacije, ki žele samo »razgovora« z učiteljem.

Tako prikazuje list z dne 1. XI. pravo pravcato ugrabitev višnjeviškega učitelja v čisto nedolžni luči pod naslovom: »Kako sprejemajo v Brdih nezaželene učitelje.«

V resnici pa se je zadeva vršila takole:

Med popoldanskim poukom sta 29. X. stopila v šolski razred 2 mladeniča in zgrabila učitelja za roke z besedami: »Tovariš, zdaj boš šel z nami!« Tirali so ga iz šole, šolska vrata so pa z žico zavezali, da bi otroci ne mogli iti ven obveščat o tem starše. Poljali in vlekli so učitelja proti Bregu; vsakih par sto metrov so stale ob potu izvidnice, ki so se pridružile odpremi. Torej je bila ta »miroljubna« deputacija dobro organizirana in zastražena. — Medtem pa so v šoli zaprti otroci kričali, tako zbudili pozornost občanov v Višnjeviku in jim poročali o prisilnem odgonu učitelja. Fantje in možje so se takoj podali reševat šolnika iz rok rdečkarjev. V Breg, kjer se je že zbralo nekako ljudsko sodišče in kričalo nad pripeljanim in pretepenim učiteljem, je dospela novica, da gredo Višnjevci. »Delegacija« mladeničev je vzela pot pod noge in zbežala. Neka tovarišica, ki je imela »veliko« besedo, je začela nato pomirljivo govoriti z učiteljem, kot da niso nič hudega nameravali in naj fantom ne vzame za zlo, ker so pač robati. Višnjevci so dospeli, ko že nobenega ugrabiteljev ni bilo več na spregled; učitelj si je krvave madeže z obraza umil in odšel z vaščani - rešitelji domov.

Tako »nežno« se vrše »deputacije« in zaslišanja od šolskih oblasti nastavljenih učiteljev v Brdih po zaslugi hujskajočega partizanskega časopisja — in njegovih organizacij, ki se vedejo, kakor da bi predstavljale edino oblast v deželi, dokler prave oblasti ni zraven. Ko pa ta pride in jih tu pa tam zasliši ali pa kako urico pripre, pogledajo junaki prav belo proti nebu in začno prav sveto zagotavljati svojo nedolžnost in miroljubnost. Za »preganjano nedolžnost« se seveda prav odločno postavi glavni zagovornik miroljubnih metod in demokracije v deželi — »Primorski dnevnik.«

„Ulovite ga! - Ubijte ga!"

Nekdo je poročal, da si želijo v Ljubljani kake spremembe, pa četudi bi imeli priti tja Culukafri. Tega seveda ni povedal kak človek, ki je pri koritu, ampak eden izmed desettisočev, ki je njih vsakdanji kruh strah in zopet strah, kot je bila nekoč vsakdanja vojaška hrana: »Od nedelje do nedelje vsak dan krompir.«

Ta strah prihaja čez Morganovo črto v srce in kosti tudi prebivalstvu cone A. Kako naj se pošten človek čuti varnega, ko pa je že šolska mladina polna političnih strasti in zločinskih nagnjenj.

Pred dobrimi štirinajstimi dnevi se je nudil ljudem v Medani lep prizor, ki dela »naprednemu« **Slovenstvu kar največjo čast** pred vsem svetom: učitelj beži iz šole, otroci pa za njim s kamenjem in palicami, vpijoč: »Ulovte ga!« »Ubijte ga!«

Kaj je tisti učitelj zagrešil, nam ni znano. Vemo samo, da to niso prave metode za kaznovanje predstojnikov. Razumemo pa tudi tiste Ljubljančane, ki bi se med Culukafri počutili bolj varne in mirne!

ROMANJE?

Dne 23. maja 1947 bo 30letnica prikazanj Matere božje v Fatimi. Tam je ona že takrat napovedala vso današnjo bedo, zmote, preganjanje Cerkve in trpljenje pravičnih, kar mi danes doživljamo in bridko občutimo. Neki gospod, ne duhovnik, je sprožil misel, da bi tudi primorski Slovenci vsaj v skromnem številu bili zastopani pri fatimskih slavnostih v bodočem letu. Če bo božja volja, bomo poskusili to tudi izvesti.

V rokah imamo pa pismo iz Jugoslavije, v katerem nam *očividec* popisuje dogodke iz vasi Bošnjaci pri Vinkovcih. Pismo trdi, da se tam prikazuje Mati božja petim deklicam različne starosti, najstarejša ima 17 let, in dvema malima dečkoma že od meseca maja letošnjega leta. Marija prosi otroke za molitev za spreobrnjenje grešnikov in za pokoro. — Nočemo soditi o tem. Očividec piše o slepem detetu, ki je izpregledalo na kraju prikazovanja, o hromih ljudeh, ki so tam pustili bergle i. t. d. Vsekako Marija res kaj bolj nujnega današnjemu rodu ne more priporočiti, kot molitev za grešnike in pokoro. Ubogajmo jo! Ona je vsemogočna po svoji priprošnji in ji je možno izprositi spreobrnjenje preganjalcev vere in Cerkve tudi v naši domovini.

Listnica uredništva

VPRAŠANJA

Spoštovani gospod urednik!

Ker daje Vaš cenjeni list jasne odgovore na raznovrstna sodobna vprašanja, bi Vas prosil še jaz za tale pojasnila:

1) Zakaj imenujejo komunisti — ki jih je po vseh državah sveta, ne izvzemši Sovjetijo, je neznatna manjšina — sami sebe: ljudska ali narodna oblast?

2) Zakaj imenujejo komunisti svoja krivična in krvoločna sodišča ljudska ali narodna sodišča?

3) Zakaj komunisti malikujejo pred nkaterimi svojimi tovariši (n. pr. pred Titom), če pa so vsi tovariši in tudi vsi ljudje — enaki?

4) Zakaj se imenuje po komunistično človek tovariš, ko pa (zopet po komunistično) **človek ni ne človek ne tovariš, ampak samo nekaj vedno se gibajoče — progresivne — materije?**

5) Zakaj imenujejo komunisti sami sebe »napredne« ali tudi »najbolj napredne elemente« — »napredno in zavedno ljudstvo« — »svobodoljubne narode sveta« — in podobno, ko so vendar njihove misli bolj pritlikave in reakcionarne kot najbolj primitivnih staroveških poganov?

6) Zakaj smatrajo komunisti zelo čudno vprašanje za najvažnejše življenjsko vprašanje?

7) Zakaj smejo komunisti ubijati, drugi se morajo pa s tem zadovoljiti, da se pustijo ubiti?

Preprost bravec.

Kdor pridno prebira naš list, bo kaj lahko odgovoril na vsa ta vprašanja. Če pa kak naš bravec zna prav zanimivo odgovoriti na ta vprašanja, naj nam piše, in mi bomo njegove odgovore objavili.

Uredništvo

Odgovorni urednik
msgr. ALOJZIJ NOVAK
Tiskano z dovoljenjem A. I. S.
Tisk. G. Iucchi - Gorica

URH in ŽEF

Dan po omenjenem interviuvu sta se napotila Urh in Žef v Gorico, kjer sta po mnogem poizvedovanju prišla do zelo ugodne menjave šterlingov, ki jih je bil dobil Urh od angleškega poročevalca BBC. Za 10 šterlingov je dobil — premisli, reci in piši 13 tisoč lir. Vsak bravec si lahko predstavlja, kako srečen je bil naš Vrtovinec, ko se je znašel kar naenkrat pred takim kupom denarja. Toda Urh je vipavska dobričina in vse prej kot skopuh. Zato je bila sedaj njegova prva misel, kako bi te lepe denarce prav porabil. Sklenil je, da mora najprej svojega zvestega in gostoljubnega prijatelja Žefa peljati v kako gostilno in ga tam prav spodobno pogostiti. Krenila sta k Maksu. Med potjo sta šla mimo razprodajalnice časopisov. Urh, ki mu je srce prekipevalo od hvaležnosti do vsega, kar je v zvezi s tisočaki v žepu, si je kupil Glas Zaveznikov.. z dne 1. novembra, ki je dan vseh svetnikov. Poleg drugega je upal, da najde v njem tudi glas kakega novodobnega svetnika.

Pri Maksu so spremili odlična gosta v tisto sobo, v kateri so se svoječasno shajali podeželski duhovniki in kjer je v zlatih časih tudi Urh kdaj prisluhnil njihovemu modrovanju. Medtem ko so v kuhinji pripravljali naročeno kosilo, sta žejna gosta srkala dobro kapljico ter brala časopis.

Žef je bral na glas, Urh je pa pazno poslušal in komentiral.

»Korakamo po granitni poti« Titov volivni govor.«

Urh: »Pri volivnih govorih se vedno sliši kaka debela. Prav zanima me. Beri počasi!«

»Najvažnejše v naši ustavi je, da je rešila narodnostno vprašanje...«

Urh: **»Lepše rešitve** si skoraj ni mogoče misliti. Prej so se kavsali Hrvatje in Srbi. Zdaj pa vsi srbski, hrvatski, slovenski in drugi komunisti preganjajo na žive in mrtve vse nekomunistične Srbe, Hrvate in Slovence, ki tvorijo ogromno večino v Jugoslaviji. Sijajna rešitev edinosti in narodne sloge!«

»V našem socialnem redu smo rešili tudi gospodarsko vprašanje... POSAMEZNIKI *ne bodo mogli več dolgo izrabljati ljudske lastnine, kopičiti kapitala v svojih žepih ali ga izvažati iz države...«*

Urh: »To drži prav popolnoma, kajti odslej bo za to skrbela KOMUNISTIČNA PARTIJA in njeni funkcionarji, ki bodo skrbeli tudi za to, da pojde denar v tujino le v komunistične propagandne svrhe.«

»Kaj BOMO *morali delati v bodočnosti?... Šole, ceste...«*

Urh: »To in še vse drugo, kar bi lahko tudi jaz naštel. Delali pa BODO odslej kot poprej delavci in kmetje; v dobi delitve tuje ali »ljudske« imovine za boljšo plačo, pozneje za manjšo plačo in tudi zastonj, kakor že zdaj mnogi... zlasti ob nedeljah in praznikih.«

»Ti ljudje (t. j. dr. Maček in vsi sovražniki nove jugoslovanske vlade) delajo načrte, da bi tukaj sedeli, vladali, da bi ustanovili neke vrste konfederacijo ne le med našimi bratskimi narodi, ampak še... v zvezi s samim hudičem, ako bi to godilo njihovim koristim«.

Urh: »Če bi se dr. Maček in njegovi somišljeniki zglasili pri hudiču, bi jim ta rekel: »Zelo ni je žal, da ste prišli prepozno, ker imam že večno zvezo z Vašimi nasprotniki. Toda ker imate za seboj večino ljudstva, Vas bom priporočil svojim zaveznikom, ki Vas bodo gotovo z navdušenjem sprejeli in Vam tudi kak stolček odstopili, ako boste plesali, kakor bodo oni piskali ali godli.«

»Trdno vztrajamo pri trditvi, da nismo proti cerkvi, da le zahtevamo od duhovnikov, naj bodo ljudski duhovniki...«

Urh: *»Komunistično oblast imenujejo »ljudsko oblast«. Torej »ljudski duhovniki« bi pomenili potemtakem »komunistične duhovnike«.* To pa ni mogoče, ker duhovniki morajo biti božji in voditi ljudstvo k Bogu v nebeški raj, ne pa v komunistični raj. Neron ni bil nič bolj naklonjen Cerkvi. Ako bi se bili krščanski duhovniki odločili, da bodo učili in delali, kar bo njemu všeč, bi bili gotovo dobili kako častno vlogo v njegovih »slavnih komedijah«, ki jih je menda pisal, če se še prav spominjam iz Občne zgodovine Mohorjeve družbe.«

»Obvestil sem Hurleya o raznih sovražnih dejanjih, ki jih je storil Stepinac proti naši državi. Bila je cela knjiga zločinov.«

Urh: »Zaveznik hudič bi našel tak ih zločinov še mnogo več, morda kar 1000 knjig, namreč poleg vseh pastirskih listov, pridig in svaril pred sodobnimi zmotami tudi mnogo molitev in dobrih del in del samozatajevanja in pokore za svoje ljudstvo, kar je v peklenskih bukvah vse zaznamovano kot zločin. Pošteni ljudje, ki poznajo svoje škofe in duhovnike, čeprav marsikaterega celo od njegove človeško slabotne strani, pa ne bodo nikoli verjeli v resničnost ZLOČINOV takega nadškofa, kakor je Stepinac.«

»Mi gremo mirno brez nervoznosti, brez vsake bojazni, mi korakamo po naši granitni poti... Ne bojazen ne laži ne obrekovanja nas ne bodo spravila s te poti...«

Urh: »Ta pa je resnična: saj obrekovanje in laži jih ne morejo spraviti z njihove poti, kajti na te reči imajo oni monopol in drugod se dobijo le v pičli meri kot tihotapsko blago, ki ne more uničiti državnega monopola. Tudi to je res, da njihova pot je granitna, torej trda in težka, pa še s trnjem posuta, ker se nemodro naslanja le na lahkovernost ljudstva.

Ne laž, ampak čista resnica je sovražnica diktatur, ki ne morejo preprečiti, da ne bi ljudstvo naposled vendar več dalo na dejanja, kot na prazne besede in obljube.«

Žef: »Ta govor je poslušalo na dežju 200.000 ljudi. Prostovoljno bi ne vztrajalo pri takem govoru toliko ljudi niti če bi pridigal sv. Anton, ki je delal med govori čudeže. Časnik pravi, da so bili ljudje strašno navdušeni.«

Urh: »Zlasti na koncu, ker so mogli končno vendar iti z dežja domov na kosilo. Take reči so nam iz cobe fašističnih manifestacij in navdušenj predobro znane, da bi mogle na naše in jugoslovansko mnenje kakor koli vplivati.«

Žef: »Med branjem sem se večkrat spomnil na samozavestne govore Mussolinija in Hitlerja... Tudi onadva sta hodila po granitni poti in zato sta si najbrž na njej tudi glavo razbila.«

Postrežnica je prinesla kosilo in možaka sta se vrgla na pošteno delo s tako hvalevrednim apetitom, s kakršnim bi sedli tudi navdušeni delavci in kmetje v jedilnice na luksusnih vlakih »progresivnih« vladarjev, ki oznanjajo enakost vseh.